

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2020/21:37

Fredagen den 30 april

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan är 09.00 denna härliga fredagsmorgon. Välkomna till sammanträde med EU-nämnden den 30 april 2021.

Vi inleder dagens sammanträde med frågan om medgivande till deltagande på distans för ledamöter, tjänstepersoner samt naturligtvis statsråd. Jag finner att det finns medgivande om deltagande på distans.

§ 2 Utrikes frågor – försvar
Försvarsminister Peter Hultqvist
Återrapport från videomöte den 20 november 2020
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor – försvar den 6 maj 2021

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar försvarsministern välkommen till dagens EU-nämnds-sammanträde.

Då, statsrådet, undrar jag om det finns någonting att säga med anledning av återrapporten?

Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Vid försvarsministermötet den 20 november 2020 diskuterades den strategiska kompassen och den strategiska översynen av Pesco.

Gällande kompassen betonade man överlag vikten av utvecklat samarbete med partner och en bred ansats som inkluderar både civila och militära element. Därtill påtalade flera medlemsstater behovet av att fortsätta att utveckla unionens förmågor och motståndskraft.

Avseende den strategiska översynen av Pesco påtalade ett antal medlemsstater vikten av fortsatt implementering. Flera andra medlemsstater påminde också om vikten av strategiskt tålamod då det tar tid att utveckla militära förmågor.

Det uttrycktes också stor uppskattning till det tyska ordförandeskapet gällande arbetet att nå en överenskommelse om tredjelandsdeltagande i Pescoprojekt.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Tack för informationen! Vi noterar återrapporten.

Vi går vidare till dagordningspunkt 2, Aktuella frågor. Detta är en informationspunkt.

Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

På dagordningen på FAC – försvar den 6 maj finns två punkter. Den första är Aktuella frågor, och den andra är Den strategiska kompassen, med fokus på krishantering.

En reviderad agenda cirkulerades under gårdagen, och ytterligare en diskussionspunkt tillkom, Rådsslutsatser om säkerhet och försvar.

Vid mötet förväntas rådet även fatta tre rådsbeslut om Kanadas, Norges och USA:s deltagande i Pescoprojekt om militär rörlighet. Skriftligt samråd med riksdagen – EU-nämnden – om dessa tre rådsbeslut har skett i särskild ordning.

Under den första dagordningspunkten förutses EU:s höge representant Josep Borrell informera om aktuella frågor på det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska området. Detta är som bekant ingen diskussionspunkt där regeringens ståndpunkt ska förankras i riksdagen. Men jag vill ändå informera om det som vi har fått veta om vad Borrell avser att beröra. Det är Sahel, Ukraina, Moçambique och Operation Irini samt kommissionens handlingsplan om synergier för civil-, försvar- och rymdindustrier.

Därutöver har medlemsstater önskat ta upp relationen mellan Tjeckien och Ryssland, och en medlemsstat har önskat informera om nyligen genomfört högnivåmöte om den strategiska kompassen i Lissabon den 23 april.

Anf. 6 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Den strategiska kompassen, med fokus på krishantering. Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Då fortsätter jag med nästa punkt på dagordningen, Den strategiska kompassen, med fokus på krishantering.

I juni 2020 enades rådet om att ta fram en så kallad strategisk kompass. Kompassen ska bidra till att ge politisk vägledning för den fortsatta utvecklingen inom EU:s säkerhets- och försvarssamarbete inom fyra fokusområden, så kallade korgar – krishantering, förmågeutveckling, partnerskap och motståndskraft.

Vi befinner oss nu i en så kallad strategisk dialog om kompassen. Den strategiska dialogen diskuterar de olika korgarnas innehåll vid en rad informella och formella möten, däribland nu vid försvarsministermötet där krishanteringskorgen står i fokus. Den strategiska kompassen förväntas antas under våren 2022.

Regeringen stöder utvecklingen av en tydligare politisk inriktning för europeiskt säkerhets- och försvarssamarbete och välkomnar därför arbetet med kompassen.

Rådande säkerhetspolitiska omvärldsläge understryker behovet av ett starkt EU som bidrar till främjande av fred och säkerhet i vår del av världen och globalt.

Vad gäller EU:s krishantering avser regeringen att betona vikten av att EU som global aktör ska ha förmåga att verka genom hela konfliktcykeln och genomföra hela spektrumet av civila och militära krishanteringsinsatser inklusive de mest krävande.

Regeringen vill därför också understryka att hela EU:s verktygslåda ska nyttjas genom en integrerad ansats där civil-militär samverkan och samarbete med partner främjas i unionens krishantering.

En viktig fråga för EU:s krishantering i unionens krishanteringsinsatser är att ha tillräckliga resurser inklusive adekvata ledningsstrukturer. Därför välkomnar regeringen en fördjupad diskussion om hur ledningsförhållandena och styrkegenereringen till EU:s civila och militära insatser kan förbättras och hur EU:s insatser kan bli mer flexibla. Styrkegenereringen till insatserna kan förbättras av så kallad force sensing, det vill säga en tidig sondering av medlemsstaternas möjligheter att bidra för att få en bättre uppfattning om vilka medlemsstater som kan bidra till nya insatser.

Även frågan om att använda fördragets artikel 44, som möjliggör att man anförtror en grupp medlemsstater att genomföra en insats, förväntas diskuteras.

Anf. 8 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ordförande! Tack, försvarsministern, för föredragningen!

Jag hade en fråga i försvarsutskottet i går, och jag vill göra samma medskick till försvarsministern i dag. Det gäller den avslutande meningen. Försvarsministern har nu lyft fram vikten av ledningsstrukturer och effekt. Men detta finns fortfarande inte med i skrift. Jag hoppas verkligen att det kommer att komma med att det är viktigt att vi noga följer upp de insatser som görs så att de får den operativa effekt som vi förväntar oss och att ledningsstrukturen är adekvata så att detta blir riktigt bra.

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

För protokollets skull vill jag säga att det som framgår i försvarsministerns muntliga föredragning också kommer att finnas med i protokollet.

Anf. 10 DANIEL RIAZAT (V):

Herr ordförande! Vi ser detta som en del av den ökade militariseringen av EU. Jag vill anmäla en avvikande mening från Vänsterpartiet där vi motsätter oss en ökad militarisering av EU. Vi anser inte att Sverige ska delta i det strategiska arbetet för krishantering inom den strategiska kompassen.

Anf. 11 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Vi vill också anmäla en avvikande mening när det gäller den svenska positionen. Det är en rätt anmärkningsvärd glidning som har skett när det gäller den svenska positionen.

Jag läser innantill: ”Sverige avser betona vikten av att EU som global aktör ska ha förmåga att verka genom hela konfliktykeln och genomföra hela spektrat av civila och militära krishanteringsinsatser, inklusive de mest krävande.”

Detta är ganska långtgående befogenheter. Med anledning av detta vill vi anmäla en avvikande mening som lyder: Sverigedemokraterna ser med stor oro på regeringens vilja att utveckla EU till en försvarsallians. SD anser inte att unionen ska bygga upp en egen oberoende operativ förmåga eller en militär organisation eller en armé. Vi står däremot bakom det permanenta strukturerade samarbetet.

Anf. 12 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

När det gäller frågan om ledningsstrukturer markerade jag i inledningen att vi anser att det är viktigt att arbeta med ledningsstrukturer.

Sedan ser jag det som en självklar rimlighet – och det ingår i det arbete som vi redan har – att vi måste följa upp insatserna för att se resultatet av det som vi åstadkommer.

När det gäller Vänsterns inlägg ser jag det mer som en partipolitisk markering som jag inte avser att kommentera djupare.

När det gäller Sällström är det också en partipolitisk markering. Jag vill bara säga att det inte handlar om att bygga någon försvarsallians eller om någon EU-armé eller den typen av åtgärder, utan vi ser den typen av utveckling främst som nationella beslut och en nationell dimension som avgör vad man vill vara med i när det gäller internationella insatser som sker inom ramen för EU. Det kan vara alla möjliga saker på civil och

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med två oliklydande avvikande ståndpunkter anmälda från Vänsterpartiet respektive Sverigedemokraterna.

Vi har en ny punkt, nämligen dagordningspunkt 4, Rådsslutsatser om säkerhet och försvar. Här förväntas försvarsministern notera rådsslutsatserna om säkerhet och försvar, och rådsslutsatserna förväntas antas av utrikesministrarna vid mötet i rådet för utrikes frågor den 10 maj. Är det något som försvarsministern önskar komplettera eller kommentera där?

Anf. 14 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Rådsslutsatserna är färdigförhandlade, och ingen diskussion förutses om detta. Vid mötet förväntas försvarsministrarna notera rådsslutsatserna, precis som ordföranden sa. Rådsslutsatserna förutses formellt antas vid FAC – utrikesrådet – den 10 maj. Samråd med riksdagen inför antagandet av rådsslutsatserna ska ske genom Utrikesdepartementet.

Regeringen avser vid försvarsministermötet att välkomna rådsslutsatserna. I rådsslutsatserna bekräftas bland annat rådets ambition att arbeta vidare med säkerhets- och försvarssamarbetet i syfte att kunna hantera de hot och utmaningar som unionen står inför samt ta ett större ansvar för sin egen säkerhet. Stöd bekräftas för en regelbaserad världsordning och en effektiv multilateralism med FN som kärna.

Slutsatserna välkomnar arbetet med den strategiska kompassen, som ska kunna bidra till ett effektivt användande av hela EU:s verktygslåda bestående av såväl civila som militära instrument.

Vidare noteras den hotbildsanalys som tagits fram av EEAS och som presenterades för medlemsstaterna hösten 2020.

Slutsatserna framhåller även vikten av civil-militär samverkan och det stöd som respektive lands försvarsmakt har tillhandahållit för civila aktörer under pandemin.

Därtill understryks betydelsen av fördragets solidaritetsklausul i artikel 222 och den ömsesidiga försvarsklausulen i artikel 42.7.

Stöd bekräftas även för fortsatt arbete för att hantera klimatförändringarna i enlighet med rådets slutsatser om klimatdiplomati från januari 2021.

Vidare framhålls vikten av jämställdhetsintegrering i enlighet med agendan för kvinnor, fred och säkerhet samt stöd för EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati.

Rådsslutsatserna framhåller även betydelsen av EU:s militära och civila insatser, den europeiska fredsfaciliteten och pakten för civila GSPF samt arbetet med försvarsinitiativen.

Därtill betonas kopplingen mellan EU:s inre och yttre säkerhet samt vikten av att stärka unionen och medlemsstaternas motståndskraft.

I rådsslutsatserna noteras även att de så kallade globala allmänningarna, såsom rymd, cyber och maritima domäner, ökar i betydelse.

Ett av avsnitten i rådsslutsatserna tillägnas även partnerskap, där vikten av stärkt samarbete med Nato, FN, OSSE och USA lyfts fram särskilt.

Anf. 15 DANIEL RIAZAT (V):

Ordförande och ministern! Liksom under den förra punkten vill jag anmäla avvikande mening. Vi ser även detta som en utveckling mot en ökad militarisering av EU. Vi menar att man inte bör blanda samman de civila och militära ändamålen.

Med anledning av detta vill jag alltså anmäla avvikande mening från Vänsterpartiet under denna punkt.

Anf. 16 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ordförande! Jag vet inte riktigt om det är under denna punkt som det är bäst att jag frågar, men jag tänkte höra med försvarsministern hur vi egentligen ska tolka rörelseriktningen när det gäller den överenskommelse som rådet uppnådde under det tyska ordförandeskapet vad gäller tredjeland. Hur ser framtiden ut? Hur ser det ut nu? Blir det mer stängt eller öppet i förhållande till tredjeland?

Anf. 17 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Det som finns i de skrivningar som man har kommit överens om innebär inte några diskriminerande regleringar för de företag som är baserade i Sverige men som ägs av utländska intressen, i det här fallet amerikanska och brittiska.

I korthet innebär rådsbeslutet en tidsbegränsning för när entiteter kan inleda deltagande i Pescoprojekt. Inga nya entiteter släpps in i Pesco från och med 2026 om de inte har gått med i projekt innan dess. Fram till dess är det öppet för alla EU-företag som inte lyder under statlig kontroll från tredjeland. Regeringen bedömer därmed att svenska företag får samma rätt som andra EU-entiteter då de är underställda svensk bolagsrätt och svensk exportkontroll.

Detta är våra slutsatser av den förhandling som genomförts. Vi har från svensk sida varit oerhört tydliga med vår ståndpunkt, som jag tycker att vi har fått bra gehör för.

Anf. 18 ORDFÖRANDE:

Tack, försvarsministern, för den kompletterande kommentaren och svaret!

Anf. 19 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Ordförande! Efter att jag hört kommentarerna från försvarsministern tänkte jag bara ställa en fråga om året 2026. Ska man tolka det så att om ett svenskt företag i utländsk ägo – brittisk eller amerikansk – inte deltar i Pescoprojekt fram till och med 2026 så kommer det att exkluderas från möjligheten?

Anf. 20 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Det stämmer. Detta gäller samtliga företag.

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet.

I anslutning till mötet är det också tre aktiviteter. Det är Europeiska försvarsbyråns styrelsemöte i försvarsministerformat, Europeiska unionens satellitcentrums styrelsemöte i försvarsministerformat och lunch med Natos generalsekreterare.

Är det något som försvarsministern önskar kommentera eller komplettera där?

Anf. 22 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Jag vill informera om två styrelsemöten: Europeiska försvarsbyråns, EDA, styrelsemöte och Europeiska unionens satellitcentrums, Satcen, styrelsemöte.

EDA:s styrelsemöte förväntas huvudsakligen behandla den koordinerade försvarsöversynen CARD och dess rekommendationer.

Satcens styrelsemöte förväntas huvudsakligen diskutera centrets roll inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och ambitionsnivån för centrets fortsatta verksamhet.

Avslutningsvis vill jag informera om att en lunch med Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg planeras i samband med försvarsministermötet, detta för att diskutera samarbetet mellan EU och Nato inom operationsområden av gemensamt intresse för EU och Nato.

Som EU-medlem och nära partner till Nato har Sverige ett intresse av välfungerande partnerskap mellan dessa organisationer. Regeringen välkomnar ökat samarbete. Både EU och Nato är centrala för att hantera komplexa utmaningar i rådande omvärldsläge.

Regeringen avser att uttrycka stöd för djupare samarbete mellan EU och Nato, inklusive samarbete i fält där det är relevant, och betonar som särskilt viktigt över lag samarbetet om hybrid, cyber och militär rörlighet.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar informationen.

Med detta är försvarsministerns föredragningar över för i dag när det gäller EU-nämndens sammanträde. Vi tackar för närvaron och önskar lycka till vid det kommande försvarsministermötet.

Och så får man väl vara lite glad och säga: Heja Brage! Hoppas att det går bra för dem i de fortsatta ansträngningarna under våren.

Trevlig helg och glad valborg till försvarsministern!

Anf. 24 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Tack så mycket, trevlig helg och glad valborg!

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1

§ 2 Utrikes frågor – försvar

.....	2
Anf. 2 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	2
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	2
Anf. 6 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	3
Anf. 8 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	3
Anf. 9 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 10 DANIEL RIAZAT (V).....	4
Anf. 11 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	4
Anf. 12 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	4
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 14 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	5
Anf. 15 DANIEL RIAZAT (V).....	6
Anf. 16 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	6
Anf. 17 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	6
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 19 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	6
Anf. 20 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	6
Anf. 21 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 22 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	7
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 24 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	7